

Gospodarstwa mleczarskie i trzodziarskie w badaniach PL FADN

Daniel Roszak

Gospodarstwa specjalizujące się w produkcji trzody chlewnej oraz w produkcji mleka tworzą najbardziej istotne grupy gospodarstw zajmujących się produkcją zwierzęcą. Zarówno jeden, jak i drugi kierunek produkcji przechodzi w ostatnim czasie trudności związane z dekoniunkturą na rynku rolnym. W okresie minionych 12 miesięcy (czerwiec 2014 - czerwiec 2015) ceny na główne produkty z tych gospodarstw (mleko i żywec wieprzowy) spadły o ok. 16%.

Opierając się na danych zebranych w ramach rachunkowości rolnej PL FADN na terenie woj. pomorskiego, dokonano analizy tych gospodarstw w okresie lat 2012-2013, próbując określić ich potencjał produkcyjny i działania zmierzające do wzrostu stabilizacji finansowej.

Zgodnie z metodyką stosowaną w rachunkowości rolnej PL FADN, typ rolniczy gospodarstwa rolnego określa się udziałem wartości standardowej produkcji (SO) danej działalności rolniczej w gospodarstwie w całkowitej wartości standardowej produkcji gospodarstwa. Poprzez zsumowanie wartości standardowej produkcji ze wszystkich działalności rolniczych mających miejsce w danym gospodarstwie określamy wielkość ekonomiczną gospodarstwa, czyli możliwą wartość produkcji, którą dany rolnik może osiągnąć, prowadząc określoną produkcję w konkretnym makroregionie. Wielkość tą, zgodnie z zasadami typologii, podajemy w euro.

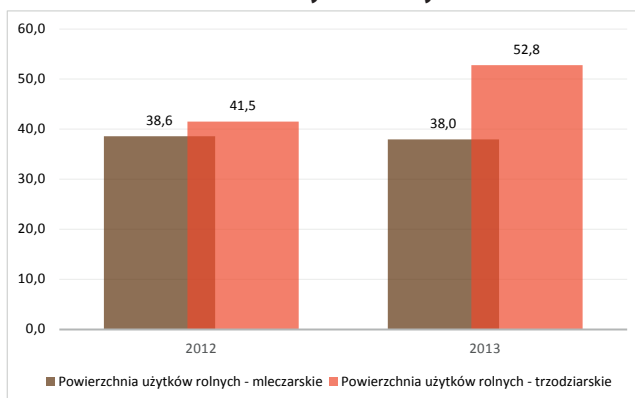
W badaniach w latach 2012-2013 brało udział:

Wyszczególnienie	2012	2013
Gospodarstwa mleczarskie	102	102
Gospodarstwa trzodziarskie	67	34

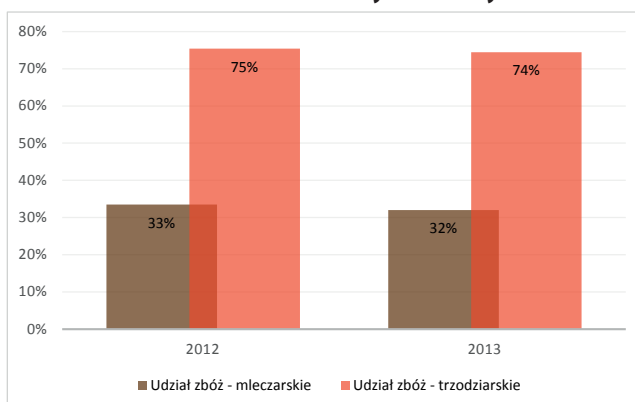
Zwraca uwagę znacząco niższa liczba gospodarstw trzodziarskich w 2013 roku. Może ona pośrednio świadczyć o trendzie rezygnacji z tej specjalizacji produkcji wśród rolników woj. pomorskiego.

Uczestniczące w badaniach gospodarstwa trzodziarskie posiadały, w porównaniu z gospodarstwami mleczarskimi, wyższą powierzchnię użytków rolnych. Szczególnie uwidoczniło się to w 2013 r. Także udział zbóż w strukturze zasiewów w gospodarstwach trzodziarskich był ok. dwukrotnie wyższy niż w mleczarskich. Wynika z tego, że pasza własna oparta na zbożach stanowi ważny komponent w żywieniu trzody chlewnej. W strukturze kosztów pasze własne stanowiły w 2012 r. ponad 44%, natomiast rok później ok. 30%.

Powierzchnia użytków rolnych w ha

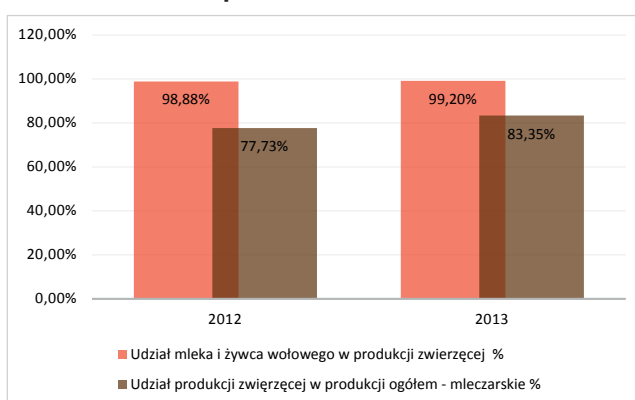

Udział zbóż w strukturze użytków rolnych w %

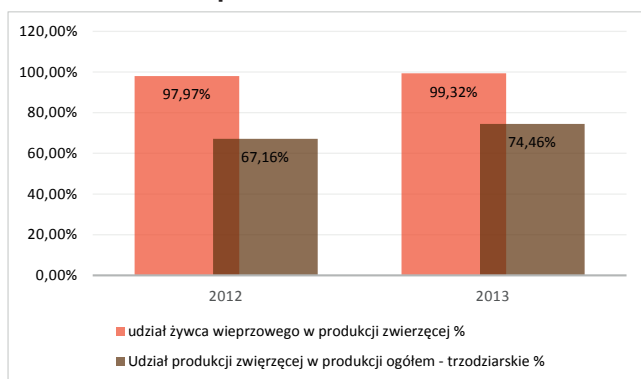

O wzrastającym stopniu specjalizacji w ramach analizowanych typów produkcyjnych świadczy wzrastający udział wartości produkcji zwierzęcej w wartości produkcji ogółem, a także wartość produkcji związana ze specjalizacją gospodarstw w całkowitej wartości produkcji zwierzęcej w gospodarstwie.

Gospodarstwa mleczarskie

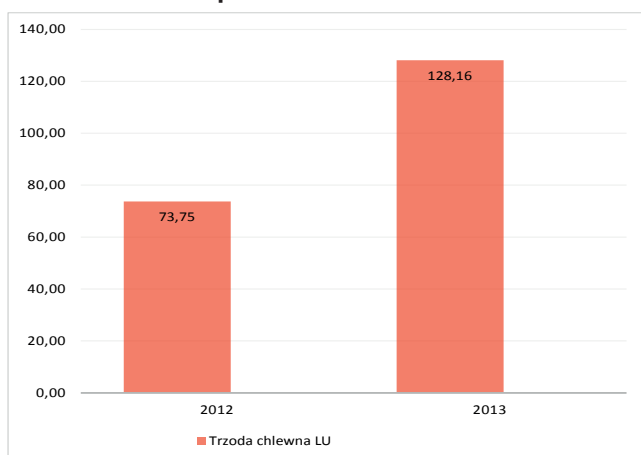

Gospodarstwa trzdziarskie

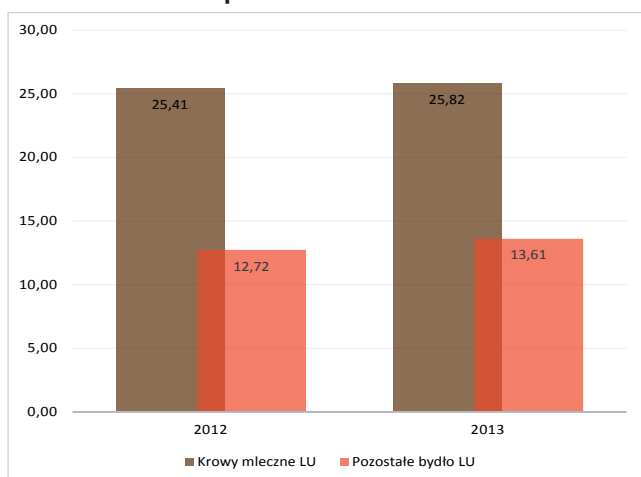

O wzroście specjalizacji gospodarstw trzdziarskich w badaniach FADN może świadczyć także wzrost intensywności produkcji określany na podstawie wzrostu wielkości pogłowia (w LU – sztukach przeliczeniowych) oraz wartości produkcji. W przypadku gospodarstw mleczarskich proces ten był w tym czasie mało zauważalny.

Gospodarstwa trzdziarskie

Gospodarstwa mleczarskie

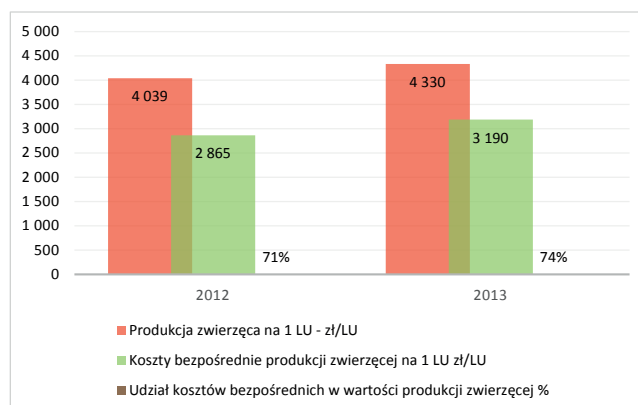

W okresie lat 2012-2013 badane gospodarstwa z obydwu typów produkcyjnych zwiększyły wartość produkcji w przeliczeniu na 1 LU, z tym że w gospodarstwach trzdziarskich przyrost produkcji wiązał się ze znacząco wyższym przyrostem kosztów bezpośrednich – przyrostowi produkcji na 1 LU o 7,2%

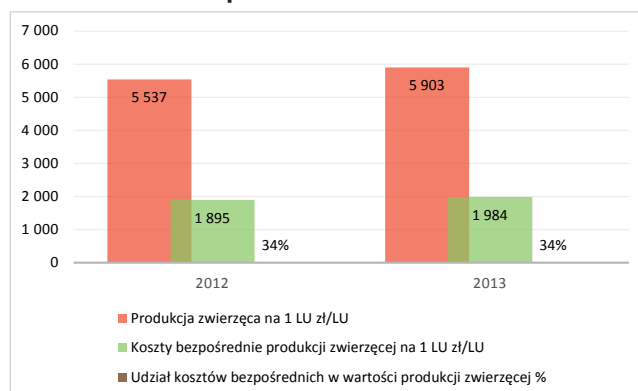
towarzyszył wzrost kosztów bezpośrednich o 11,3%. W przypadku gospodarstw mleczarskich przyrost produkcji na 1 LU o 6,6%, spowodował przyrost kosztów bezpośrednich o 4,7%.

Specyfiką produkcji trzody chlewnej jest prawie dwukrotnie wyższy udział kosztów bezpośrednich w wartości produkcji niż w przypadku produkcji mleka. Udział ten w roku 2013 zwiększył się jeszcze w stosunku do roku 2012.

Gospodarstwa trzdziarskie

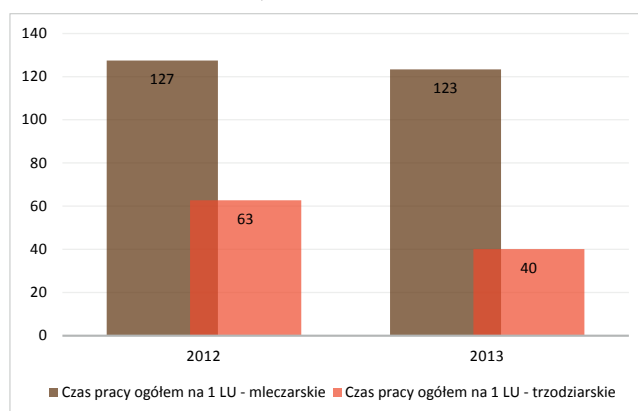

Gospodarstwa mleczarskie

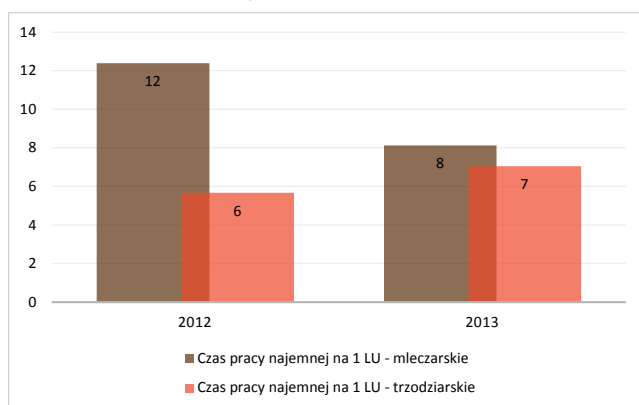

Produkcja mleka jest znacząco bardziej pracochłonna od produkcji trzody chlewnej. Na obsługę 1 LU przy produkcji mleka trzeba poświęcić 2 – 3 razy więcej godzin pracy. Jednocześnie badania wykazały znaczące zmniejszenie czasu pracy najmniejszej w gospodarstwach mleczarskich.

Czas pracy ogółem w godz./1 LU

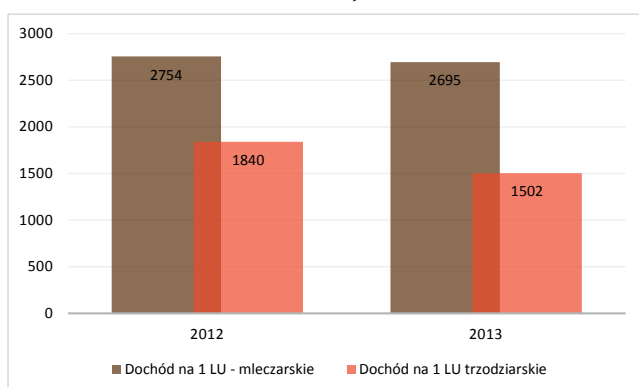

Czas pracy najmniejszej w godz./1 LU

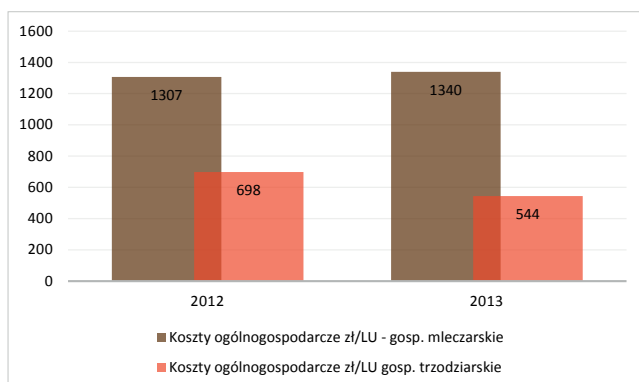

Dane zebrane w badaniach prowadzonych w 2013 roku wskazały już wyraźne symptomy pogorszenia koniunktury rynkowej na analizowane kierunki produkcji. Dochód rolniczy przeliczony na 1 LU (sztukę przeliczeniową) uległ znaczącemu zmniejszeniu, szczególnie w gospodarstwach trzodziarskich (o prawie 19%).

Dochód rolniczy w zł/1 LU

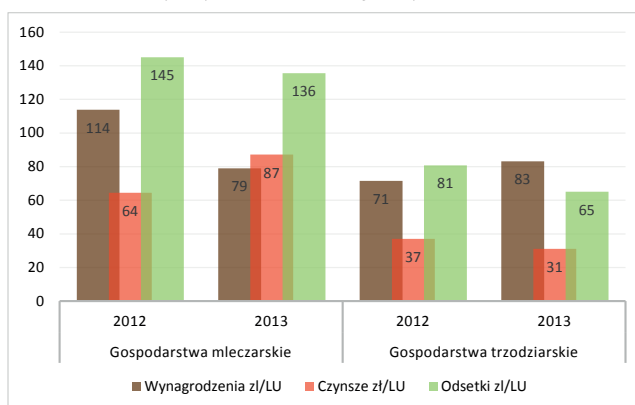
Koszty ogólnogospodarcze w zł/1 LU

Obniżenie dochodu rolniczego w przeliczeniu na 1 LU w przypadku gospodarstw trzodziarskich miało przede wszystkim związek ze wzrostem kosztów bezpośrednich, gdyż koszty ogólnogospodarcze i suma kosztów czynników zewnętrznych (wynagrodzenia, czynsze i odsetki) były w 2013 r. niższe niż rok wcześniej.

W przypadku gospodarstw mleczarskich uwidocznił się znacznie większy wpływ wzrostu kosztów ogólnogospodarczych.

Koszty czynników zewnętrznych w zł/1 LU

Wnioski:

1. Analizowane typy specjalizacyjne gospodarstw różnią się w zakresie:
 - struktury produkcji roślinnej,
 - struktury kosztów bezpośrednich i ogólnogospodarczych oraz wpływu poszczególnych kategorii kosztów na ogólny wynik finansowy gospodarstwa.
2. Zarówno w jednym, jak i w drugim typie produkcyjnym uwiadcza się tendencja do pogłębiania specjalizacji, która może być receptą na dekoniunkturę rynkową w zakresie produktów rolnych. Czynniki wskazującymi na wzrost poziomu specjalizacji są:
 - wzrost wielkości pogłowia (w LU – sztukach przeliczeniowych), szczególnie wyraźny w gospodarstwach trzodziarskich,
 - wzrost wartości produkcji,
 - zmniejszenie nakładów pracy ogółem – szczególnie wyraźne w gospodarstwach trzodziarskich oraz nakładów pracy najmniejszej w gospodarstwach mleczarskich – prawdopodobny efekt poprawy wyposażenia technologicznego i wzrostu poziomu specjalizacji.
 - wzrastający udział wartości produkcji zwierzęcej w wartości produkcji ogółem, a także wartość produkcji związanej ze specjalizacją gospodarstw w całkowitej wartości produkcji zwierzęcej w gospodarstwie.

